

CONVERSA

Que en Jordi Coca és un home pacient ens ho demostra que ha contestat les onze qüestions amb un gavadal de detalls i sense empipar-se ni fer cara de cansat. Que és conscient, constant, meticulós i a la vegada tímid i franc ens ho dona el Lliura que plana damunt el seu cap (va néixer el 20 d'octubre del 47) i la capacitat creadora, la força per al naixement d'una cosa nova la hi dona l'escorpi del qual el separen només tres dies. Així Diderot, Goethe o Tolstoi es poden donar la mà amb Dostoievski, Faulkner o Picasso, tots ells dins aquest marc evasiu, on es respira la pols del paper que tal vegada llegí l'escorpi Sarah Bernhardt recolzada, deliquescent a la columna que construí aquella generació (mentre afirmaven amb veu alçada de manifest: "Si una cadira pot semblar una flor, per què ha de semblar una cadira..."), la generació de la llibertat i el somni, tots, doncs, aplegats al voltant de Jordi Coca per servir-li, si de cas, d'apuntador, amagats darrera les seves ulleres o dissimulant la forma vaporosa de les paraules bufades a l'oïda darrera la paràbola gaudiniana d'aquest Palau Güell, la mateixa paràbola que ens servia de decorat a la conversa-entrevista-xerrada anterior amb Xavier Fàbregas.

CONVERSA AMB JORDI COCA

LLUÍS PASQUAL

Foto: L. LUCAS

Abans de començar a parlar esbotzem el qüestionari, construït dins les més ortodoxes línies de la tradicional i racionalista entrevista periodístico-literària, tal vegada potser per palesar una mica l'efecte que pot produir dins qualsevol bon practicant de les normes directament heretades del nostre mai prou lloat noucentisme, (sic) veure descriure l'aspecte --encara que només sigui extern-- d'un novellista, utilitzant com a recurs crític, descriptiu o semiòtic una increïble relació de fonaments astrològics.

Amb el qüestionari al davant, l'home comença a respondre.

1.—No val la pena de donar les dades biogràfiques, que són massa curtes i no tenen interès. ¿Quin interès té que parli d'haver estat a Iugoslàvia o Portugal?

2.—Ara estic treballant en una nova novella: "El secret de la cavalleria", però porto gairebé un mes que no he pogut fer res, degut al llibre que ha de sortir d'ací a quinze dies; no m'han deixat temps. Són els signes exteriors de la vida d'un escriptor, però t'asseguro que és una lata terrible. Només en autobusos ja m'he gastat el que paguen: han hagut de fer tres cops les paginades. Hi ha activitats paral·leles com llegir, aprendre català, que considero també com a feina de l'escriptor. Estic revisant Sthendal, Dostoïevski i ara començaré a revisar Faulkner. ¿La nova novella? Serà una novella d'amor, això és tot el que sé. I al final, en lloc de morir-se ella, ell es casa amb una subnormal...

De l'aspecte extern no n'he parlat. El podeu veure en la fotografia que jo, ara, mentre reescric les notes preses, tinc al davant. No podria dir com movia els ulls o els llavis perquè corro el risc de fer una descripció estàtica i en blanc i negre 18 per 24. Jo no hi era. En Jordi es va posar la llista de preguntes al davant i un homònim seu, un altre Jordi, una estranya barreja dels anys setanta entre un Mercuri i un telex, va anar prenent nota. Però me'l puc imaginar com tantes altres vegades fent fitxes, fullejant revistes, llegint rient o prenent una tassa de cafè en un bar de la Rambla. Avui porta un jersei de coll alt negre, pantaló de pana negra i a sobre un suèter granat.

3.—De llibres escrits, molts, però comptem *Els Lluïsos*, Joan Brossa o el pedestal són les sabates que sortirà ara i coses de teatre. Però més aviat compta una activitat constant que més endavan pot quallar en un o diversos llibres. Començo coses que no sé si acabaré.

4.—Vaig descobrir la Literatura a través de la Literatura i això és fatal. Jo, quan llegia Cortazar, volia escriure com Cortazar. D'això fa temps; això encara passa a molts madrilenys però en un moment determinat em vaig adonar que era una equivocació. Llavors vaig decidir d'escriure constantment i després veure què en surt, si una novella o un conte. No em plantejo, ni sé, per tant, a quin corrent pertanyen les meves obres. Hi ha dues coses que em molesten: que ens diguin la "jove" generació —prefereixo la "nova"— i després que trobin semblances a les meves obres. No s'han adonat que a *Els Lluïsos* hi ha tres ratlles de "Helo aquí que viene saltando por la montaña" de Jerry...

10 *No recorda el cognom. Ara ha somrigut amb malevolença, gairebé xarona. Un somriure que recordo molt bé, o més ben dit, recordaria si els espais omplerts pels entrevistadors donessin lloc a la càbala (no s'espantin els doctes, Ramon Llull també la utilitzava) i diríem que el seu somriure és més de Gèminis per l'ambivalència (deu tenir Mercuri en alguna caseta o és més complicat que tot això) o si voleu, --a mi sempre m'ho ha semblat-- d'estudiant de mede-*

CONVERSA

cina. *El lloc convida a un somriure, és clar, teatral (no en va som al Museu del Teatre), com de semicomplacitat, però a la vegada misteriós posseïdor d'una difícil ciència, treballador, com els alquimistes, en l'art antic, difícil i indesxifrable de destillar paraules lligades a l'alambí bullent i fràgil de la llengua.*

5.—No ho entenc. Físicament tots són grocs. I *El secret...* comença “El groc és el nostre color. El groc d'una gran bandera encesa per damunt de tots els caps...”.

6.—Si fos americà podria dir, com el Faulkner quan va escriure *Santuari*, que ho feia per diners. Però ací només es pot fer per allò que deia Valle Inclán de les *Sonates*. Hi ha gent que escriu pentsant-se que fa grans coses. El fet de publicar un llibre només és una operació comercial en la qual surt perdent l'autor.

7.—Si l'escriptor es planteja el problema de viure o no de la seva obra, aquesta ha de ser d'una manera o d'una altra. Suposat que decideixi que ha de viure d'allò que escriu es prendrà moltes desil·lusions i haurà de fer coses paraliteràries que no tenen res a veure amb la creació. Es plantegen tot un seguit de problemes que el sociòleg hauria de resoldre: assegurances, convenis, editorials. Caldria fer una mena de reglamentació que assegurés un mínim per a viure o qualsevol altra solució que pot ser una societat d'escriptors o el que sigui. Això suposat que decideixi que ha de viure d'allò que escriu. Si es dona el cas que l'escriptor decideixi que no ha de viure de la seva obra, tot canvia, i llavors ve allò del compromís. El fet de renunciar a moltes coses per fer-ne una que li agrada ja és prou compromís. A mi no m'agrada plantejar-me-les aquestes coses. Jo visc de fer coses que m'agrada més de fer que no pas d'altres i entre elles escriure, que és el més important, (per a mi) i el que m'ocupa més temps. El que em preocupa és la qualitat i no m'agrada saber si Joyce *es guanyava la vida fent classes d'anglès* o escrivint l'*Ulisses*, si Faulkner tenia o no tenia plantacions, si en Pedrolo és o no detectiu, si un altre canta o no, o si en Terenci té una societat anònima. M'interessa l'obra, no ells, encara que de vegades em facin gràcia. És un problema molt complex i no és sinó un de tants que té plantejada la societat. Hi ha molta gent que vol fer una obra de trencament i són per la manera física de viure uns burgesos. Els burgesos estan molt ben amagats. N'hi ha a la pintura, la literatura, pertot arreu.

Les respostes, segons es desprèn de les notes, es fan cada vegada més confoses, o no és ben bé això, més clares però més difícils, més lligades, com si fossin vives i maldessin per escapar una darrera l'altra per la boca perfilada d'aquesta ampliació en setinat.

8.—En una ocasió, que gràcies al funcionament del país no s'ha pogut fer pública, vaig dir que la Literatura catalana era com aquell corredor de botons que duia una mostra de cada tipus. Després d'un any he descobert, cosa que el gran públic no sap, que hi ha una divisió en la cultura ca-

talana, entre velles patums a la dreta i una nova generació a l'esquerra. En aquesta hi ha de tot: èxits com el Retaule o el Terenci, prestigis com el Porcel i tot una colla de gent que, en els premis, cada cop queda millor classificada, finalista. D'un any ençà són coses que s'estan realitzant. S'ha trencat, però, una constant i és que no hi ha grans poetes, o molt pocs. No sé si és per anar a millor o a pitjor. N'hi ha molta quantitat, però poca qualitat. Es precipitat fer judicis d'aquesta gent que encara no ha tret el nas. En teatre tampoc no veig una investigació i creació a fons i Brecht i l'expressionisme polititzat continuen sent la mare dels ous. També hi ha qui intenta arrelar-se en una tradició anterior, adoptant unes tècniques sabudes i dominades, per superar-les, enriure-se'n i donar tota la càrrega que pugui.

L'escorpi, l'escriptor, el creador d'imatges ha pronunciat la frase, la primera frase que respon la 9. Ha mirat en Jordi, l'homònim que hem esmentat abans. Ell, en Jordi Graells junt amb Oriol Pi de Cabanyes compongueren un llibre, La Generació literària dels setanta, que, ai las!, havia de sortir publicat el dia de Sant Jordi (i la repetició per tercera vegada de l'antroponímic no és buscada com en Els Lluïsos) de l'any setanta-u.

9.—No fa gaire vaig dir que de la novellística m'interessen Gadda, Faulkner i poques coses més. Això és una posició exagerada: és el que m'interessa d'una manera absoluta. Relativament, molts d'altres, Sthendal, Dostoievski, Vargas Llosa. No gens John Dos Passos ni Hemingway. Concretament en la novella catalana és innegable que hi ha *La Plaça del Diamant*, *Bearn*, *Combat de Nit*, *Tots tres surten per l'Ozama*, que no he llegit, però tothom diu que és tan bona. Fixa't que et cito obres i l'altra llista citava autors. No puc dir que m'interessa Villalonga, només alguna de les seves obres. I després d'aquesta nova generació —i no vull citar noms— cal destacar uns trets constants: riquesa de llenguatge i fluïdesa d'expressió dels mallorquins per sobre dels del Principat; lligar-se a una novella molt de tall tradicional, que és una solució ràpida, molt o poc eficaç, i escriure novel·les molt a la mida de determinats premis, que és com fer llibres d'encàrrec. I una cosa que hauriem d'evitar és de veure'ns tots com a contrincants d'una carrera, em sembla que és una actitud equivocada; de què es tracta, de figurar, o treballar? Jo hi tinc bons amics, coneguts, d'altres que no i potser algun enemic, cosa que lamento molt. En definitiva la "generació" és com qualsevol altra, ara comença a treure el nas i hi ha un editor que se n'ha adonat, en Castellet. Falta que ho sàpiga aprofitar.

10.—Aquestes coses tan grosses...! Per mi una cultura està feta de tot un seguit de moviments vius, com espasmes. Hi ha un vers que diu: "Perquè el mot serp és la serp viva". Doncs, exacte! El mot cultura és la cultura viva. El fet que la cultura hagi estat dividida en moltes assignatures no vol dir que sigui una mòmia. Si podem parlar de cultura catalana és que hi ha hagut coses vives. De la cultura catalana hi ha un moment que em fa la guit-

za i és quan surten tres carcamals amb indumentària grega i comencen a fer poemes germanòfils. Aquesta gent va intentar de carregar-se un Verdguer, un Salvat Papasseit, fins i tot un Foix. Evidentment, no van poder perquè allò d'ells era mig mort i això altre és viu. Però arriba una guerra al moment just i després, quan una nova generació podia haver fet un pas de gegant, resulta que surt encara més grega però sense saber grec. I és clar, hi ha hagut els continuadors de Riba i els de Foix i em sembla que es veu ben clar quin dels moviments és el viu. Tàpies ha fet a Serra d'Or un article insòlit en aquests moments en què intentava parlar d'això. Per a mi la cultura és la cultura viva i la cultureta són ganes de tocar els collons.

I sense abandonar el preciós coneixement de l'alquímia literària concedeix un final amb el pes específic que ha de tenir un bon final. Si ara em tingués al davant o potser demà, quan m'hi tingui, de segur que em somriurà en senyal d'autoaprovació, amb aquestes ulleres, també --a mi m'ho sembla-- d'estudiant de medicina i, amb l'original a les mans, després de llegir el seu comentari sobre els poetes amb túnica grega, faria anar el cap, un cap dur, encerat, sense sorpresa per la meua agosarada incursió literària en el camp dels astres i és que jo jugava amb avantatge per sobre d'ell i a l'hora de construir la conversa (em veig obligat a definir) podia començar amb unes disquisicions sobre els signes i acabar en magnífic crescendo amb en Jordi Coca (a mi els poetes amb túnica grega em fan igualment la guitzeta) fent un conjur, gairebé enfollit i estripat, perquè aquesta "nova" generació puguem alliberar-nos del temible ensopiment de la, paradoxalment proliferativa, eixorca, Ben Plantada.

QUESTIONARI proposat a Jordi Coca, amb el qual el lector podrà seguir el desenvolupament de les respostes. Encara que pugui semblar tòpic o estereotipat he de dir en defensa meua que cada pregunta respon a un estudi estadístic de les nostres entrevistes de cada dia, s'entén, d'un caire socio-polític-literàries.

- 1.--Breu autobiografia bioliterària.
- 2.--Què fas, ara?
- 3.--Quants llibres has escrit?
- 4.--Quina línia segueixen?
- 5.--Com són?
- 6.--Per què escrius?
- 7.--Què penses fer?
 - a) Penses que escrivint et guanyaràs la vida?
 - b) Treballaràs a banda?
- 8.--Com veus la Literatura catalana actual?
- 9.--Com veus la novella catalana?
- 10.--Com veus la cultura catalana?